

Yrittäjyyskasvatuksen ja talousosaamisen linjaukset-työryhmän kokous

Kokoukseen osallistujat

Minna Balint (pj.)
Nina Penttisen (siht.)
Tomi Alakoski
Susanna Aro
Mirja Hannula
Ilkka Eronen
Natalia Härkin
Mirja Hannula
Ulla Mäkeläinen (ei läsnä)
Tommi Karjalainen
Simo Karvinen
Mikko Kinnunen
Mari Kokko (saapui 9.53)
Lauri Kurvonen
Sanna Lehtonen
Rita Byström (Anna Mari Leinosen sijasta)
Timo Pihkala
Mar Porres
Anu Raijas
Mette Ranta
Tarja Römer-Paakkanen
Juha Saukkonen
Sami Suomela
Auli Toom

opetus- ja kulttuuriministeriö
Opetushallitus
Suomen 4H-liitto
Maa- ja metsätaloustuottajien keskusliitto MTK
Elinkeinoelämän keskusliitto
Kuntaliitto
Työ- ja elinkeinoministeriö
Elinkeinoelämän keskusliitto
opetus- ja kulttuuriministeriö
opetus- ja kulttuuriministeriö
Lauttasaaren yhteiskoulu
Suomen Yrittäjät ry
Osuuskuntien Keskusjärjestö Pellervo ry
Opetusalan Ammattijärjestö ry OAJ
YES ry
Keski-Uudenmaan koulutuskuntayhtymä, Keuda
Lappeenrannan-Lahden teknillinen yliopisto LUT
Finlands Svenska Skolungdomsförbund FSS rf.
Suomen pankki
Oikeuspalveluvirasto
Yrittäjyyskasvatuksen Tutkimusseura ry
Jyväskylän ammattikorkeakoulu
Nuorten yrittäjyys ja talous NYT
Helsingin yliopisto

Vierailijat:

Johtaja Hanna Ilola, Tampereen ammattikorkeakoulu (poistui 10.05)
Historian ja yhteiskunnallisten aineiden didaktiikan yliopistonlehtori, Mikko Puustinen, Helsingin yliopisto (poistui 10.25)
Vanhempi neuvonantaja Virpi Utriainen, Pörssisäätiö
Opetusneuvos Marjo Vesalainen, opetus- ja kulttuuriministeriö

Aika: torstai 22.1.2026 klo 09.00-11.00

Paikka: Teams

Käsiteltävät asiat

1. Puheenjohtaja avasi kokouksen 09.00.
2. Esityslista hyväksyttiin.
3. Edellisen kokouksen muistio hyväksyttiin.
4. Kuultiin asiantuntijaesitykset yrittäjyyskasvatuksen ja talousosaamisen edistämisestä opettajankoulutuksessa ja ammatillisessa opettajankoulutuksessa

Opetusneuvos Marjo Vesalainen esitteli opettajankoulutusta opetus- ja kulttuuriministeriön näkökulmasta. Opettajankoulutuksen sisällöt, menetelmät ja opetussuunnitelmat ovat korkeakoulujen autonomiaa, eivätkä ole ministeriön ohjauksessa. Koska opetussuunnitelmat eroavat toisistaan, myös talousosaamisen ja yrittäjyyskasvatuksen painotukset eroavat eri opettajankoulutuksissa. Eroja tuovat myös erilaiset opettajaryhmät (esim. eri oppiaineet ja eri koulutusasteet ja koulutusmuodot). Opettajien peruskoulutusta täydentää jatkuva oppiminen, jonka sisältöihin yrittäjyyskasvatuksen ja talousosaamisen valmiuksien tuottamien erityisesti soveltuisi. OKM:n toimet yrittäjyyden ja talousosaamisen vahvistamiseksi opettajankoulutuksessa ovat viime vuosina olleet pienehköjä. Jatkuvan oppimisen roolia olisi mahdollista edelleen kehittää. Aineenopetukseen ja pedagogikaan on opettajankoulutuksessa omat sisältönsä, ja on pohdinnan paikka, löytyykö yrittäjyyteen ja talouteen liittyvälle osaamisella niissä luontevaa kontekstia.

Professori Auli Toom esitteli opettajankoulutuksen tehtävää, opettajan työtä, opettajankoulutuksen visiota, opettajankoulutuksen käytännön toteutusta sekä talousosaamisen tutkimusta ja tutkimusperusteista koulutuksen kehittämistä. Esityksessä todettiin opettajien pitkät työurat, ja perusopetuksen rinnalla tarve täydentää/päivittää osaamista työurien aikana. Opetustyötä ohjaa normatiiviset opetussuunnitelmat, jotka sisältävät oppiaineissa ja laaja-alaisesti teemoja talousosaamiseen ja yrittäjyyteen siinä määrin kuin perusteiden laatimishetkellä on katsottu tarkoituksenmukaiseksi. Tuotiin esille se, että opettajankoulutuksessa kuitenkin tulee pitää esillä tulevaisuusperspektiivi, tutkimusperusteisuus ja tutkivat työtavat, oppijälähtöisyys ja aktiivinen oppiminen, innovatiiviset kokeilut ja pelillisuus. Nämä osaltaan tukevat myös yrittäjyyskasvatuksen tarpeita. Linjauksissa suositusten tulee perustua tutkimukseen sekä heijastaa opettajan työn ja opetussuunnitelmien tuntemusta. Mieluummin muutama laaja suositus, joilla on todettu kytkös opettajan työhön useiden suositusten sijaan.

Johtaja Hanna Ilola esitteli ammatillisten opettajakorkeakoulujen toimintaa ja erityispiirteitä. Opiskelijoilla on usein korkeakoulututkinto ja työelämäkokemusta. Opettajaopiskelijoista noin puolet työskentelee jo opettajana, toinen puoli on muissa työpaikoissa työelämässä. Monella osallistujista on jonkinlaista yrittäjätaustaa. Sisältönä talousosaamista tai yrittäjyyttä ei tällä hetkellä ole, valinnaisina opintoina vaihtelevasti, ei välttämättä vuosittain. Opetussuunnitelmissa näkyy yrittäjyys osaamistavoitteena ja yrittäjämäisenä työskentelyotteena. Lisäksi perusteissa yleisiä kompetensseja (luovuus, itseohjautuvuus jne.), jotka liittyvät yrittäjyyskasvatukseen. Todettiin tarve tiimi- ja yhteisopettajuuden kehittämiseksi siten, että tuettaisiin yrittäjyyskasvatuksen tavoitteita ja hyödynnettäisiin opettajien erilaisia substanssiosaamia. Kehittävää olisi opettajankoulutuksen pedagogisissa ratkaisuissa, joilla lisätään toiminnallisuutta ja luovuutta. Tarvitaan myös TKI-, innovaatio- ja ennakointiosaamisen kokonaisvaltaista tarkastelua. Tarve systemaattiselle ja säännölliselle keskustelufoorumille olisi, mutta toimia sellaisen kehittämiseksi ei ole ollut.

5. Kommenttipuheenvuorot

Historian ja yhteiskunnallisten aineiden didaktiikan yliopistonlehtori Mikko Puustinen totesi, että opettajakoulutukseen esitetään uusia sisältöjä, joilla halutaan ratkaista erinäisiä yhteiskunnallisia haasteita ja ovat teemoina siksi tärkeitä. Koulutuksen sisältöjen laajentaminen kuitenkin johtaisi opettajankoulutuksen sirpaloitumiseen, ja koulutuksen kasvatustieteellinen ydin voisi vaarantua. Sisältöjen priorisointi myös herättää epäilyjä päätösten ideologisuudesta. Siksi olisi tärkeää käydä keskustelua siitä, mihin yrittäjyyskasvatuksella ja talousosaamisella pyritään. On esimerkiksi mietittävä kansalaistaitona sisäisen yrittäjyyden ja business-keskeisen ulkoisen yrittäjyyden suhdetta koulutusjärjestelmän eri tasoilla. Lisäksi on kysymys siitä, millainen yrittäjyyskasvatus on eettisesti kestävä, esimerkiksi vailla poliittisia tavoitteita, mutta kestävään liiketoimintaan tähtäävää ja ikäkauteen sopivaa. Talousosaamisessa nostettiin henkilökohtaisten taloustaitojen rinnalle ymmärrys esim. kansantaloudesta, rahapolitiikasta tai talouden kestävydestä. Korkeakoulut voivat itse arvioida mahtuuko uusia sisältöjä koulutukseen ja missä roolissa. Täydennyskoulutus on opettajille mahdollisuus lisätä osaamistaan yrittäjyyskasvatuksessa, mutta täydennyskoulutus ei ole järjestelmällistä eikä se aina suuntaudu opettajien tarvitsemalla tavalla.

Erityisasiantuntija Lauri Kurvonen totesi hallinnon suorien vaikutusmahdollisuuksien rajallisuuden korkeakoulujen suuntaan (normit, kehittämishankkeet). Autonomisessa järjestelmässä tämä pitää hyväksyä. Täydennyskouluttautuminen keskeisellä sijalla, ja sen tiimoilta olisi paljon tehtävää. Koulutuksen suuntaamisessa on mietittävä koulutuksen tavoitteita (kuten kansalaisten pääsemistä osaksi yhteiskuntaa ja siellä menestymistä). Näin siksi, että talousosaamisen kaltaiset osaamiset ovat lähinnä välineitä tavoitteiden saavuttamiselle. Ammatillisessa koulutuksessa opettajuus rakentuu usein oman ammattilaisuuden pohjalle ja ammattialasta lähtevästi.

Vanhempi neuvonantaja Virpi Utriainen korosti opettajien täydennyskoulutuksen tarpeellisuutta. Järjestöillä on yrittäjyyskasvatuksen ja talousosaamisen vahvistamisessa ja opettajien tukena keskeinen rooli. Mainittiin esimerkkeinä erilaisia koulutuksia, mm. Talous tutuksi ja Pörssi kurssi - koulutuskokonaisuudet. Täydennyskoulutuksen tulisi olla houkuttelevampaa ja nykyistä laajempina kokonaisuuksina. Opettajankoulutuksessa olisi mahdollista tuoda vahvemmin esille järjestöjen tarjoama tuki, vaikka talouden ja yrittäjyyden teemoja ei opetukseen varsinaisesti sisältyisikään. Linjausten valmistuttua olisi varmistettava niiden toimeenpano. Selvitysten mukaan nuorten kiinnostus talouteen ja varsinkin sijoittamiseen on lisääntynyt, ja opettajien olisi kyettävä vastaamaan kiinnostukseen nuorelle sopivalla tasolla.

5. Yhteinen keskustelu

- Huomiota pitää kiinnittää myös rehtoreiden osaamiseen ja koulutukseen.
- Kansantalous, markkinat ja yhteiskunta muodostavat toimintaympäristön, joka vaikuttaa kansalaisten henkilökohtaiseen talouteen. Koulutuksen tulisi tarjota ymmärrystä näistä oman talouden hallintaan vaikuttavista tekijöistä.
- Yrityskylä mainittiin esimerkkinä suunnitelmallisesti ja opetussuunnitelmaperusteisesti toteutetusta ja pedagogisesti hyvin toimivasta konseptista, joka soveltuu myös opettajien täydennyskoulutukseen. Menestyksen taustalla arvioitiin olevan mm. mahdollisuuden yksilökeskeiseen oppimiseen ja uudenlainen oppimisympäristö, mikä mahdollistaa yhteiskunnallisten taitojen hankkimisen myös perusopetuksen alaluokkien oppilaille.
- Se, sisältyykö yrittäjyyskasvatusta koulutukseen tai ei, voidaan pitää arvovalintana ja (koulutus)poliittisena kannanottona. Aloittekyky ja yrittäjyys on kuitenkin todettu yhdeksi kahdeksasta elinikäisen oppimisen avaintaidoista Euroopan parlamentin ja neuvoston

suosituksessa, jonka kaikki jäsenvaltiot – Suomi mukaan lukien – ovat muodollisesti hyväksyneet. Yrittäjyyden mieltäminen avaintaidoksi joiltakin osin asemoi yrittäjyyskasvatuksen roolia. Kuitenkin koulutuspoliittisten päätösten luonteeseen kuuluu, että painotukset muuttuvat ja eri aikoina erilaisten osaamisten tärkeys korostuu. On syytä määritellä, mitä yrittäjyyskasvatuksella tarkoitetaan linjauksissa ja mihin tarpeeseen yrittäjyyskasvatuksella tai talousosaamisella halutaan vastata (esim. osallisuus, yhteisöllisyys, kestävä talous).

- Tarvitaan ymmärrystä yritysten roolista yhteiskunnassa ja kansalaisille osaamista toimia yrityksissä. Taloudellisen eduntavoittelun sijaan korostettavana voisi olla esimerkiksi yritystoiminnan vastuullisuusnäkökulmaa.
- Opettajankoulutuksessa voitaisiin hyötyä yrittäjyyskasvatuksen tarjoamista välineistä lisätä toiminnallisuutta ja innovatiivisuutta toteuttaa opetussuunnitelmaa ja yhtenä keinona lähentää koulutusta yhteiskuntaan ja yrityksiin.
- Opettajien täydennyskoulutus voisi olla keskeisellä sijalla linjauksissa. Kiinnostusta täydennyskoulutukseen on, mutta esim. opetuksen tai kulutuksen järjestäjien päätökset resurssien suuntaamisesta eivät välttämättä tue koulutuksiin osallistumista.
- Ammatillisessa koulutuksessa tiimiopettajuus mahdollistaisi opettajien erilaisten osaamisprofiilien (yto- ja ammatilliset opettajat) hyödyntämisen ja vertaistuellisen kehittämisen.

8. Muut asiat

9. Puheenjohtaja päätti kokouksen 12:03